

§ 11. Kadar se vsa množina piva, od katere je odmerjena pristojbina, proda na enkrat, se lahko plačilna boleta, ob enem izpolnjujoč v § 4. in 8. dane ukaze, prepiše na kupca; s tem je le-ta zavarovan proti zahtevi še enkratnega plačila deželne naklade. V isti namen imajo prodajalci na drobno register po priloženem vzorcu C, iz katerega dajo pri njih kupujočim strankam, če zahtevajo delne bolete po enakem vzorcu C.

Vse plačilne bolete in delne bolete so veljavne v vsi kronovini.

Tiskovini (A in C) dajejo organi, katerim je izročeno pobiranje deželne naklade, prodajalcem na drobno in zasebnikom na njih zahtevo po potrebi brezplačno.

§ 12. Brezplačno se odpiše zglašeno pivo, od katerega še ni odmerjena pristojbina:

a) kadar se v množinah 1 hektolitra in po več dokazano pošlje v kak kraj zunaj kronovine;

b) kadar se proda v množinah 1 hektolitra in po več komu drugemu, ali kadar se dokazano proda tudi pod to mero kateremu obrtniku v deželi Kranjski za nadrobno prodajo;

c) kadar se v shrambi premeni tako bistveno, da ni za užitek človeku;

d) kadar ga je uničil slučajen, prav izkazan dogodek.

§ 13. V pobiranje deželne naklade ter v prigledovanje postavljeni organi so upravičeni stopiti v prostore, ki so določeni v hrambo in v prodajo, in v prostorišča, ki so z njimi v zvezi, med nakladi zavezano nadrobno prodajo in sploh vsak čas, zaloge, kar jih je, preiskati ter pregledovati.

V prostorih, ki so pod varstvom zakona z dne 25. oktobra 1862. leta, drž. zak. šte. 88, se sme prodaja vršiti le pod pogoji in določili tega zakona.

Če se z nadrobno prodajo piva (v množinah 1 hektolitra in po več) pečajo osebe, ki živijo v skupnem domačem gospodarstvu, pod različnimi imeni, se smejo pregledati in preiskati tudi obrtni in shrambni prostori za prodajo na debelo, s katero se pečajo te osebe.

§ 14. Vsak prestop ali prezirek katerega izmed teh predpisov, zlasti če stranka

a) ne izroči popisa prostorišč,

b) dá napačne podatke v popisu prostorišč in ne naznani poznejšnjih prememb,

c) ne zglosi začetnih zalog in nadalje nabavljenega si piva, predno ga spravi v shrambe, in ne da odmeriti pristojbine,

d) če zglosi manj piva, nego ga ima,

e) če hrani pivo v drugih prostorih, nego jih je navedla v popisu prostorišč,

f) če zabrani vstop v obrtne prostore ali v ona prostorišča, ki so z njimi v zvezi,

g) če pokvari uradno zaporo, ako se ne dokaže kak slučaj,

h) če odreče zahtevana pojasnila, ki se nanašajo na lastno nadrobno prodajo, pobirajočim in prigledujočim organom, zlasti če ne dovoli pregledati zglasilne in pre-

gledne pole, bodo politična oblastva kaznovala po ministerskem ukazu z dne 30. septembra 1857. l., drž. zak. št. 198, z globami od 1 do 100 gld., ki se bodo stekale v kranjski deželni zaklad, ali z zaporom do 14 dnij.

§ 15. Zastala plačila tarifne pristojbine ali pogoditvenih zneskov posameznih prodajalcev na drobno iztirjavajo politična oblastva, kadar je ugotovljena likvidnost teh zneskov, s političnim izvršilom.

§ 16. Županstva so dolžna v pobiranje deželne naklade postavljenim organom pomagati pri njih uradnem poslu, če prosijo pomoči.

Obrtnijske raznoterosti.

Škrobni lep (klajster) se navadno hitro spridi. Ako mu pa pridenemo 1% boraksa, se pa več tednov ohrani. Boraks se dene v vodo, katera se potem porabi za napravo kleja. Ravno tako se limov klej z boraksom naredi trajnejši. Ta klej je narejen iz polovice škroba, polovice lima in drži, kakor najboljši lim.

Kit za sode se napravi, ako se na majhnem ognju stopi 20 delov svinske masti, 13 delov kuhinjske soli in 11 delov belega voska. Ko zmes zavre, pridene se jej še 13 delov lesnega pepela. Ta kit je za sode, kateri tečejo po skladeh in katerim so doge razpokale.

Čistilo za okna. Dobro čistilo za okna se napravi, ako sežgano magnezijo pomočimo z bencinom. Ko je zmes dovolj mokra, spravi se v mahne steklenice in dobro zamaši. Kadar se rabi, vzame se je malo na pavolo in ž njo drgnejo stekla v oknih in po zrcalih. Veliko se tega čistila ne sme naenkrat napraviti, ker se hitro posuši, naj je še tako dobro zamašemo.

Kit za peči. Dober kit za peči se napravi, ako se primeša v ilovico nekaj boraksa. Razpoke pri pečinih pločah se lahko zamažejo s fino presejanem manganovcem, ki se da pomešan z vodnem steklom podlažiti v jako sprijemljivo maso. Ta kit je trd kakor železo.

Kaj je krivo slabih vspehov pri svinjereji?

Svinjarstvo bi donášalo veliko lepši dohodke, da se tolikokrat napak ne vrši in zanemarja. Najglavneje napake pri svinjereji, zaradi katerih svinjerejci imajo velikokrat dosti škode, so sledeče:

1.) Dosti se ne izbirajo živali za pleme. Najlepši prašički se prodajo, ko bi se prav za prav morali vzrediti in porabiti za pleme. Tudi se na to ne misli, da bi se za pleme jemali prašički svinj tedaj, ko so najbolj plodovite. Izrejajo se večkrat za pleme prašički od svinj, katerih plodovitost že pojema. Pri izbiranju mrjascev se nič ne gleda, če je dober za plemenitev, in če se mrjasec kupuje, kupi se tisti, ki je najcenejši.

2.) Občine imajo preslabe mrjasce. Občine dovolj ne gledajo, kakšen je občinski mrjasec in kako se ž njim ravna. Tudi na to se ne gleda, da bi v občini bilo dovolj mrjascev.

3.) Mrjasce in svinje prezgodaj rabijo za pleme. Pravi čas za porabo je, ko spolnijo najmanj deset mesecev, a rabijo se pa svinje že s 4 ali 5 meseci in mrjasci s 6 meseci. Take plemenske živali ostanejo vedno slabe, in prasci od njih ostanejo slabi in majhni.

4.) Prašiči se premalo gibljejo. Prašiči, ki se debele, morajo biti na miru, a plemeni in zlasti breje svinje se morajo slednji dan dovolj gibati. Sicer se preveč odebele, imajo le malo prašičkov in še ti so slabi, ter nimajo mleka.

5.) Doječe svinje se preslabo krmijo. S tem same pešajo in prašički se ne rede. Prašički potrebujejo vsak dan veliko in dobrega mleka, da močno rastejo, zato se mora svinji dosti jesti dajati. Seveda ne takoj prve dni potem, ko je imela mlade. Ne zadošča, da se krmi s krompirjem, zeleno krmo, repo, kuhinjskimi ostanki itd., kakor je že navada, temveč se jej mora dajati tečnejšo jed, kakor na debelo zmlet oves, ječmen ali rž z mlekom ali siratko, pa tudi otrobi.

6.) Prašički se prezgodaj odstavljajo. Mnogi jih odstavljajo že čez tri tedne, ko bi morali sesati najmanj šest tednov.

7.) Pozneje se prasci preslabo krmijo. Ko prašički nehajo sesati, se ne smejo slabo krmiti, temveč potrebujejo do starosti šestih mesecev dobro krmo. Skrbno se mora nanje gledati. Dosti se morajo na zraku gibati, v hlevu imeti čedno, določeni čas jim je dajati jesti in to najmanj štirikrat na dan. Preveč se jim ne sme dati na jedenkrat. V hlevu mora biti prava toplota, suho in gosto nastljano. Dajati se jim mora precej časa neposneto mleko, še le čez nekaj časa posneto, veliko pozneje pa še le kislo mleko, debelo zmleto žito, ječmen, lanene preše in siratka. Če se na prašičke, ko se odstavijo, ne gleda, rasto počasi, postanejo stisnjeni in hrbet jim kvišku stoji. Če so le v hlevu, pridruži se pa še več boleznij, za katerimi pogine mnogo prašičev.

8.) Za stare plemenjake se dovolj ne skrbi. V hlevu imajo nečedno, slabo nastljano, dostikrat se gnoj ne izkida a le nepopolnoma, korita se dosti ne znažijo, ne gleda se nato, če je preveč vroče ali mrzlo, če imajo vodo, kadar se hodijo past.

9.) Svinjski hlevi so napak zidani. Tu se največ zakrivi. Prašiči žive v otrovanem zraku na gnijočih tleh v temoti, poté se po letu in prezebajo po zimi. Svinje se poškodujejo, kadar so breje ob voglje in slabo narejene duri. Prašiče in svinje nadlegujejo miši in podgane, in bolehajo za trihinami in vraničnim prisadom. Naj se še tako dobro krmijo, vendar pri taci razmerah še nič ne izda.

10.) Reja in debelenje prašičev zmatra se za stranski posel. Opravljajo to le ženske, moški se za vse nič ne brigajo. Gospodinje pa že imajo tako preveč dela in ne morejo dosti gledati na prašiče. Prepuščajo stvar poslom, misleč, da je zato vsaka še tako neumna dekla. Če slabo gre, se pa tolažijo s tem, da nimajo sreče pri prašičih ali da se sploh reja prašičev ne splača.

Kmetijske raznoterosti.

Zemljiški dolgov v Avstriji. Do l. 1892. so se v naši državni polovici skozi 20 let zemljiški dolgov pomnožili vsako leto za 31 milijonov gld. Posledica temu dejstvu so prisilne dražbe, ki znašajo do leta 1892 — 182.179 slučajev (od leta 1876 vsako leto 8000 do 10.000). Dolgovi zahtevajo obresti, ki se menjajo od 4 do 12 odstotkov. Celo na Češkem in na Moravi, kjer še dolgo časa poslujejo posojilnice, imamo beležiti v mnogo slučajih 10 do 12 odstotne obresti. Naše dežele seveda v tem ne zaostajajo.

Znamenja slabe mlekarice. Krava, katera je bolj volu podobna, ima debelo glavo, debele roge in vrat, debele okrogle noge in divje gleda, ter je trde debele kože, ter ima majhno, ozko, z belo dlako močno poraseno vime, je slaba mlekarica. — Važno je za kmeta in živinorejca, da ve presoditi, če je krava dobra mlekarica.

Za obrezovanje drevja je najboljši čas zima. Mlajša drevesa naj se obrezujejo v februarju in marcu, starša pa že v novembru in decembru. Obrezuje naj se, kadar ni zmrzlo.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

XI.

(Dalje.)

Zakoni o dedščinah, rodbinskih in premoženskih stvareh, o ločitvah zakonov, družbah, dolžnih pismih, trgovskem in obrtnem pravu — z jedno besedo vsi civilni zakoni so jako različni v raznih državah in se poleg tega jako pogosto menjajo. Petinštirideset postavodajnih zborov zboruje vsaj vsaki dve leti; in omenil sem že, kako so občutljivi za vsako potrebo naroda. Najtežja vprašanja, ki se najpogosteje sprožijo, so vprašanja o družbah, trustih, o razmerah mej delom in kapitalom. Vse države so poslednji čas bolj ali manj morale računati s temi vprašanji — o njih se je že izdala velika množina zakonov; nekateri izmed njih niso bili družega kakor nevspešni poskusi. Vendar se ta vprašanja v zakonodavnih zastopih vedno bolj in bolj temeljito razpravljajo. Zakonodajstvo v Ameriki je jako živahna zadeva; popolna in brezpogojna svoboda besede in tiska omogočuje vsestransko pojasnjevanje vprašanja, in je vsakemu in vsem dana prilika povedati svoje mnenje v tej ali drugi obliki, in različje v predlogih mora vzbujati le začudenje, kako brezkončno se razlikujejo človeške ideje in nazori. Tako je ločitev zakona skoro nemogoča v Novem Jorku in v večini južnih držav; v zapadnih državah, zlasti v Južni Dakoti je potreba za ločitev zakona le izpolniti nekatere neznatne formalije. Sodišča te države so preobložena z vlogami za ločitev zakonov iz vseh kotov Zjedinjenih držav, v tem, ko so ločitve mej domačini te države jako redke.

V državi Wyoming so dali volilno pravico ženskam za vse volitve, in je to postavodajni zbor sklenil jednoglasno. V državi Kansas je nekaj žensk za župane, pa se tudi nahajajo občinski sveti, v katerih so same ženske, ki govore jako modro in previdno, če tudi jih nekateri jako